



SKEDEVI KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Skedevi församling
Finspångs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2005*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se



SKEDEVI KYRKOGRÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Skedevi församling
Finspångs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län*

SKEDEVI KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

Skedevi församling

Finspångs kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och omfattning	4
Inventeringens syfte	4
Inventeringens uppläggning och rapport	5
Översiktskarta	6
Skedevi kyrkogård	7
Skedevi kyrka	9
Kyrkogårdens historik	10
Beskrivning av kyrkogården	15
Beskrivning av enskilda kvarter	21
Gamla delen	21
Kvarter A, Amaryllisen	21
Kvarter B, Blåklinten	22
Kvarter C, Cyklamen	23
Kvarter D, Dalian	23
Kvarter E, Eternellen	26
Kvarter F, Flädern	28
Kvarter Frängsätter	29
Kvarter G, Gullvivan	30
Kvarter H, Hibiskus	31
Kvarter I, Irisen	33
Kvarter J, Jasminen	34
Kvarter K, Krokusen	35
Kvarter L, Lupinen	36
Nya delen	
Kvarteret Kastanjen, Eken, Tujan, Björken, Rönnen, Alen och Granen	40
Källor och litteratur	43
Bilagor	44
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	44
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse, kartor	45
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse, lista	50
Fotografier	56

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m m och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården.
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner.
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144)

säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare

säger lagen: ”Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen.

Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilt historia och om begravningsstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

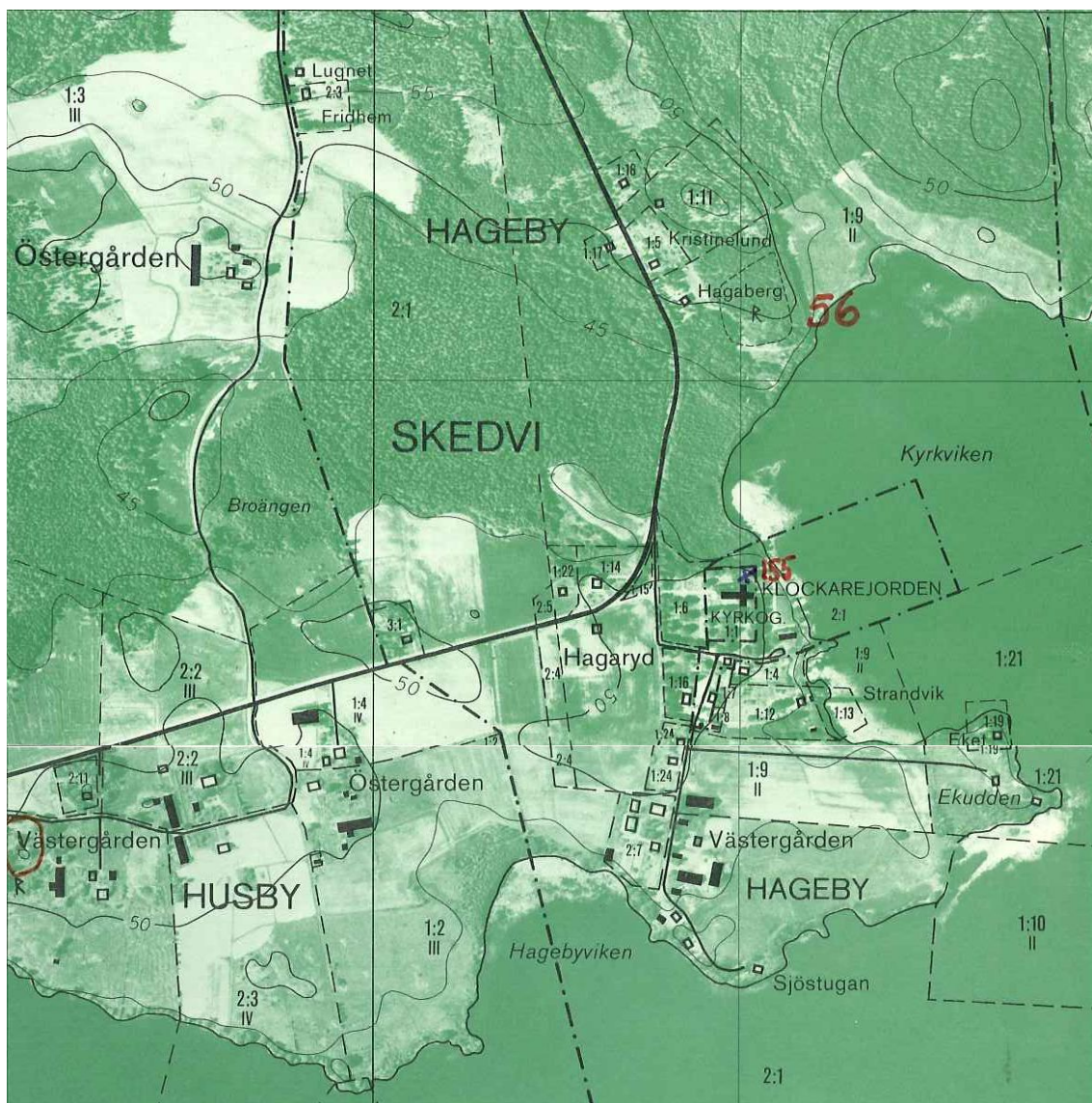
Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.

Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Olle Hörfors, Östergötlands läns museum 2005. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.



Utdrag ur Ekonomiska kartan över Sverige blad 096 70 (Skedevi) och 096 60 (Hävla bruk) visande Skedevi kyrkogårds placering i landskapet. Kyrkan och kyrkogården är placerade som nordlig slutpunkt i Hagebys långsträckta nordsydliga bygata, alldeles intill sjön. I väster syns Husby med sitt vikingatida gravfält (RAÄ 61), inringat med rött i kartans vänstra utkant. Hagebys gravfält är sannolikt RAÄ 56 beläget norr om byn och kyrkan vid Hagaberg.

SKEDEVI KYRKOGRÅRD

Kyrkan med omgivande kyrkogård ligger i direkt anslutning till och öster om sjön Tisnaren. Socknen är den nordligaste i Östergötland och Linköpings stift och gränsar i norr till Västra Vingåker i Södermanland som ligger på sjöns norra sida. Socknen är stor till ytan och omfattar ett vidsträckt landskap kring de relativt stora insjöarna Tisnaren, Hunn och Regnaren. Den innehåller både bruksbygd och ett öppet jordbrukslandskap kring sjöarna. Inom socknen ligger Hävla brukssamhälle samt gamla Hävla bruk med en av landets bäst bevarade äldre hammarsmedjor. Också Rejmyre glasbruk tillhör socknen trots att bruket fick egen kyrka och begravningsplats på 1800-talets början.

Kyrkogården består av två delar. Den gamla delen är nöjaktigt rektangulär och smalare i den västra än i den östra delen. Kyrkan är placerad mitt i den nordöstra fjärdedelen av kyrkogården. Denna del ligger relativt högt över sjön vilket ger en bred utsikt över denna.

Den nya kyrkogården är placerad på sluttningen mellan sjön och den gamla kyrkogården. Den är närmast triangulär till formen.

Kyrkogårdens omgivning

Väster om kyrkan finns ett öppet böljande jordbrukslandskap. I norr finns ett skogbeväxt låglänt område. I öster ansluter kyrkogården direkt till en smalare vassmark och sjön Tisnaren. Söder om kyrkogården ansluter bebyggelse, dels kyrkans kontor och vaktmästarbostad i den så kallade Klockaregården, dels församlingshemmet. Söder om detta ligger Hageby by.

Klockaregården är en reveterad träbyggnad i två våningar och vindsvåning. Byggnaden uppfördes omkring 1750 och tillbyggdes med en våning 1827. Putsen är beige och omfattningar och hörn vita. Huset används idag som vaktmästarbostad och kontor.



Församlingshemmet

Församlingshemmet och gravkapellet i kyrkogårdens nordvästra hörn donerades till kyrkan av Hjalmar Wicander, som också är begravd på kyrkogården (Kv Lupinen 83) på 1930-talet. Byggnaden är i likhet med Klockaregården beigeputsad.

Även kyrkskolan är en reveterad byggnad i två och en halv våning. Den uppfördes 1829. Den är liksom Klockaregården beigeputsad med vita omfattningar och hörn.

De tre byggnaderna bildar trots olika tillkomsttid en harmonisk enhet. Fråga om byggnadsminnesförklaring av miljön inkom till länsstyrelsen 2003.

Denna gällde också den öster om Klockaregården liggande äldre bostadshus i trä med snickarglädjeveranda, kallad Gröna stugan. Huset är målat i olika gröna nyanser och har röda fönsterdetaljer. Till detta hör också ett antal uthus och bodar ned mot sjön. Hageby består av ett större antal boningshus och ekonomibyggnader som samtliga är uppförda i traditionell stil och rödmålade. Till Hageby hör också ett gravfält från yngre järnålder (RAÅ 56) beläget öster om prästgården Hagaberg.



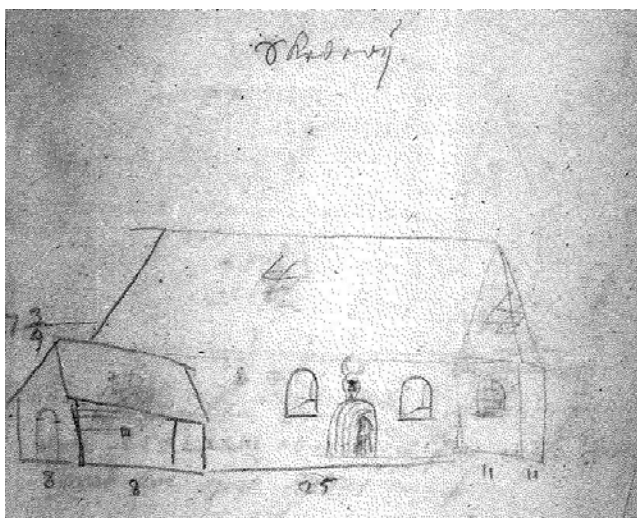
Utsnitt ur Häradskartan från 1877 visande Skedevis kyrka och byarna Hageby och Husby. Söder om kyrkogården låg klockarebostaden i nuvarande vaktmästarbostaden och skolan i vad som idag är en arbetarbostad. I Hageby fanns också en handelsbod.

Kyrkan är anlagd i vad som åtminstone sedan järnålderns slut varit bygdens centrum. Förutom Hageby har också Husby, Ekeby och Sund vikingatida gravfält knutna till bytomterna.

Skedevi kyrka

Kyrkan i Skedevi har idag en tydlig gustaviansk prägel som den fått i och med tillkomsten av tornet (1777) och tvärskeppets tillkomst (1807). Större delen av den medeltida kyrkan finns dock bevarad i byggnaden.

Kyrkan har haft en medeltida föregångare i trä. I samband med en mögelsanering under golvet i den nuvarande kyrkan påträffades en rad syllstenar och en svårt rötangripen bemålad stock. Dessa var rester efter en äldre träkyrka på platsen. På samma nivå påträffades ett mynt från 1200-talet vilket visade att denna kyrka varit i bruk under detta århundrade (Tagesson 1996). Vid samma tillfälle påträffades också flera nivåer med trägolv från både 1600- och 1700-tal. Under ett lager mylla påträffades dessutom i kyrkans norra del ett bättre bevarat trägolv som med hjälp av mynt kunde dateras till 1400-talet. I södra delen av kyrkan var denna golvnivå istället av sten.



Genom myntfyndet kan dessa golv knytas till den äldsta stenkyrkan på platsen, uppförd under slutet av medeltiden. Tagesson tolkar denna som en salskyrka, med kor och långhus i samma bredd (Rapport Tagesson 1993, Tagesson ur Kyrkoarkeologi 1996).

En uppfattning om hur den medeltida kyrkan sett ut kan man få av den enkla pennteckning från 1670-talet som förvaras på Kungliga Biblioteket i Stockholm.

På teckningen ovan finns det kor som enligt Broocman byggdes 1688 redan med, endera därför att tecknaren kände till att det skulle byggas eller därför att Broocman haft en felaktig uppgift.

De första större förändringarna genomfördes på 1770-talet i och med att man beslöt bygga ett torn och samtidigt riva klockstapelns på kyrkogården.

Nästa större förändring var en kraftig utbyggnad av kyrkan som utfördes mellan 1803 och 1809. Då revs 1600-talets kor medan ett tvärskepp med ett anslutande nytt kor byggdes. Därmed förlängdes och breddades kyrkan kraftigt mot öster. Tvärskeppet gavs en halvrund form och försågs med en lanternin. Av besparingskäl genomfördes den tänkta nyklassicistiska inredningen av kyrkorummet inte fullt ut, man beslöt bland annat att behålla den äldre altaruppsatsen och predikstolen.

Restaureringar under 1900-talet har alla utgått från att bevara det speciella uttryck som kyrkorummet haft sedan 1809. Restaureringar genomfördes bland annat 1915 (med kompletteringar 1923 och 1926) samt 1959. Den senaste genomfördes på grund av vattenskador 1993.

Kyrkogårdens historik

Uppgifter om kyrkogårdens historik har i huvudsak hämtats från Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv och bibliotek.

Det kan antas att kyrkogården på vanligt vis under tidig medeltid växt fram kring den medeltida kyrkan och ersatt de äldre gravfälten, i första hand vid Hagaberg och Husby men ganska snabbt också för resten av socknen. Eftersom socknen är stor och det är långt till närmaste kyrka bör kyrkogården redan från början ha varit stor. Men dess äldsta storlek är idag helt okänd.

Inga rester efter medeltida begravningskick är kända från kyrkogården. Däremot påträffades flera gravar i samband med den ovan nämnda undersökningen av kyrkans golv 1993. En av dessa låg under en häll och kan vara medeltida medan de andra har en mer osäker datering. Bruket att begrava under kyrkornas golv upphörde dock i de flesta fall under 1700-talet.

Den äldsta uppgiften om kyrkogården är från 1619. Då tjäras taket över södra porten, sannolikt avses en stiglucka som inte finns bevarad.

1671 omtalas i protokoll att kyrkorådet skall tala med Louis de Geer om som var ägare till Hageby gård om gränsdragningen söderut mellan Hageby och kyrkogården. Troligen avser man att utvidga kyrkogården i denna riktning.



Från tidigmodern tid finns två stycken i tornet bevarade slitna gravhällar som sannolikt stammar från sent 1500- eller tidigt 1600-tal. De har båda legat i kyrkans golv och är så slitna att de inte kan läsas idag.



Exempel på begravningsvapen.

Från samma period äger kyrkan ett stort antal begravningsvapen uppsatta i samband med begravningar av adliga personer i socknen. Det äldsta är från 1676. Flera kända ätter som Ugglas, af Ugglas och Ulfsparre är representerade.

1707 omnämns kyrkogårdsmuren då det påpekas att sockenmännen är skyldiga att underhålla densamma.

1797 års inventarium ”Ringmuren av sten: Ny uppsatt på tvenne sidor med järnportar, gröna målade galler”.

I samband med uppförandet av kyrkans nya torn på 1780-talet revs den klockstapel som tidigare stått på kyrkogården. Klockstapelns exakta placering är okänd.

Portarna och kyrkogårdsmuren bortogs 1823 eller 1824, troligen i samband med en utvidgning av kyrkogården söderut.

1829 års inventeringsinstrument beskriver kyrkogården som följer
 ”På kyrkogården finnes en murad Graf tillhörig von Postska Familjen. Tvenne Likstenar äro uppresta, den ena öfver Kyrkoherden Nils Engström och hans K maka, den andra öfver Kongl. Hofpredikanten Prosten och Kyrkoherden Sven Engström. Dessutom finnas på Kyrkogården liggande likstenar öfver åtskilliga Personer af allmogen, och utan all märkvärdighet”

Större delen av träden i den ursprungliga allén är planterade under tidigt 1800-tal av Jan Persson i Torpa.

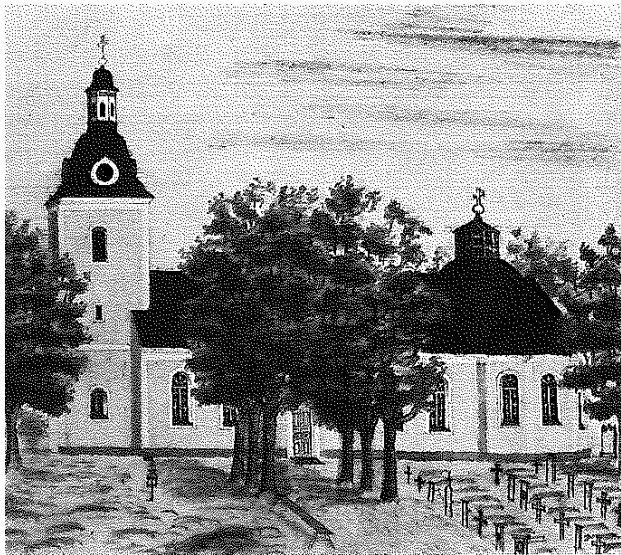
1821 beslöts att kyrkogården skulle utvidgas på norra sidan med tio famnars bredd och en ny ringmur läggas.

1800-talets gravskick är i övrigt också väl representerat på kyrkogården. Av de på plats bevarade gravvårdarna är hela 37 från 1800-talet och av dessa är hela 11 stycken resta före 1850, den äldsta 1809. De allra flesta står i kvarteret Lupinen (18 st varav hälften äldre än 1850). Ett relativt stort antal står också i kvarteret Eternellen (8 st varav 1 äldre än 1850). De övriga i kvarteren Amaryllisen (1 st), Dalian (1 st), Flädern/Frängsätter (4 st), Gullvivan (2 st) och Hibiscusen (3 st varav en äldre än 1850).



Tre av Hävlakorsen; från vänster ett kors rest över factorismeden Bjurström 1842, därefter ett märkt CBS Anno 1779 och försett med Hävla bruks bruksstämpel, därefter ett märkt END 1779.

Till 17- och 1800-talsvårdarna kommer de så kallade Hävlakorsen, en grupp om 13 smidda gravkors som står uppställda mot gravkapellets östra vägg. Dessa är från 1779-1876 med tyngdpunkt kring 1850. De flesta är tresidiga och har korta texter. Formen anses syfta på treenigheten. Flera av korsen har titlar som visar direkt på bruket; factorismeden, spiksmeden, hammarsmidemästaren och brukssmeden.



Teckning av Ihrfors från ca 1875.

Teckningen visar kyrkan och kyrkogården från söder. Allén upp till södra porten finns redan liksom bänkarna under träden.

Vänster om allén syns kvarteret Eternellen vars gravar tycks bestå av låga kullar utan gravstenar och ett ensamt järnkors av Vingåkerstyp. Höger om allén i vad som motsvarar kvarteret Gullvivan syns raka rader av låga kullar med enkla järn eller träkors.

Det går inte att avgöra hur pass schablonmässig bilden är vad gäller de enskilda gravmonumenten.

Kyrkogården utvidgades mot väster i början av 1900-talet. Ny kyrkogårdsmur byggdes 1907.

Beslutet att anlägga den nya kyrkogården togs redan 1926. En uppmätning av området gjordes av donatorn konsul Hjalmar Wicander som bekostade uppförandet av trappan mellan de båda delarna. Den mer detaljerade planeringen av ytan uppskötts till dess att området skulle behöva tas i bruk och den äldsta bevarade gravvården är från 1947.

1934 bekostade samme Wicander också ett nytt gravkapell som placerades i kvarteret Irisen. Kapellet är uppfört efter ritningar av arkitekten O Hökenberg i Stockholm. Samma år tillkom också församlingshemmet som bekostades på samma sätt.



Flygbild ur Östergötlands läns museums bildarkiv. Bilden föreställer Skedevi kyrka och kyrkogård och är tagen 1935.

Flygbilden från 1935, ovan, visar flera intressanta detaljer. Längst ned till höger syns det då 1 år gamla gravkapellet. På väg ned mot Hageby by syns också det nyuppförda församlingshemmet. Till vänster i bild syns att den tänkta nya kyrkogården fortfarande är en plöjd åker. Mitt på den västra delen av kyrkogården syns dels kvarteret Cyklamen med tätt ställda raka rader av gravvårdar, den dåvarande allmänna linjen. Väster om detta ligger kvarteret Blåklinten som idag hyser linjegravar från 1931-1960. Detta kvarter är delat i två delar varav den södra (längst bort i bild) verkar användas för linjegravar medan den norra nästan helt består av grusgravar.

Ett foto taget av Linköpingsfotografen Arne Gustavsson i ÖLM:s arkiv visar ett relativt stort antal vita träkors i kvarteren Blåklinten och Cyklamen. Dessa motsvarar sannolikt de luckor som idag finns i den allmänna linjen. Från samma år finns också en bild tagen från söder mot kyrkans torn. Bilden visar att kvarteret Dalian då var försedd med dubbla trädrader mellan gravarna. Invid tornet finns också höga ståtliga tujor som idag är borttagna.



Flygfoto ur Östergötlands läns museums arkiv. Bilden är tagen 1968. Bilden visar hela kyrko- och bymiljön runt Skedevi kyrka. Till vänster om kyrkan syns den nu iordninggjorda nya kyrkogården. Större delen av den gamla kyrkogården döljs av högt uppväxta träd.

1976 renoverades det von Postska gravkapellet.

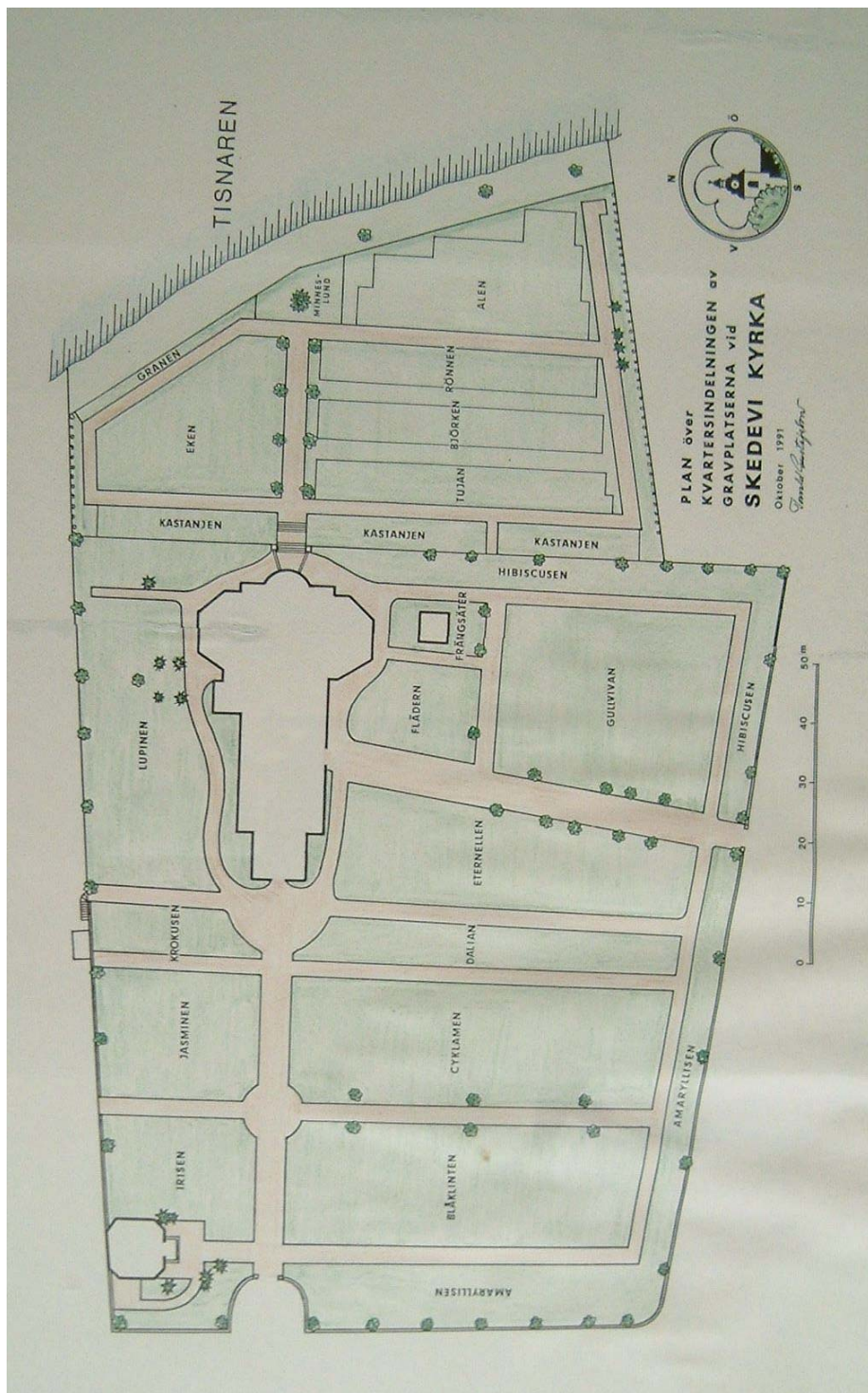
1989 anlades en minneslund nere vid sjön på den nya kyrkogården.

Den idag gällande gravkartan sammanställdes 1991.

1996 lades en mindre del av grusgångarna igen (inne i kvarteret Lupinen).

Beskrivning av kyrkogården

Den gamla kyrkogården består av tolv kvarter av vilka elva är uppkallade efter blommor i bokstavsordning, dessutom finns ett mindre kvarter uppkallat efter herrgården Frängsätter för vars behov det avsatts.



Karta över kyrkogården upprättad 1991. Kolorerat exemplar från tavla i kyrkan.

Kvarteren kallas Amaryllisen, Blåklinten, Cyklamen, Dalian, Eternellen, Flädern, Gullvivan, Irisen, Jasminen, Krokusen, och Lupinen. Den nya kyrkogården har sju kvarter uppkallade efter träd. Alen, Rönnen, Björken, Tujan, Kastanjen, Eken och Granen.

Allmän karaktär

Skedevi är en stor landsbygds kyrkogård. Den gamla kyrkogården präglas av stora öppna gräsytor mellan de grusgångar som avskiljer kvarteren. Inga häcksystem finns mellan gravraderna vilket förstärker den öppna karaktären. Trädkransen och två nordsydliga relativt glesa alléer inne på kyrkogården ger den ett lummigt intryck. Anläggningen ansluter till kyrkans gustavianska stil främst genom den putsade kyrkogårdsmuren med dess järngrindar och dels genom grusgångarnas och gräsmattornas parkliknande arrangemang. Öster om kyrkan leder en trappa i slottsstil ned mot sjön och den nya kyrkogården.

Den östra delen av kyrkogården präglas starkt av sin anslutning till vattnet medan den västra som sluttar svagt mot väster präglas av kyrkobyggnaden på den östra delen som ligger högst.

Den nya kyrkogården består av öppna gräsmattor ned mot sjön och vassmarken och präglas helt av sin anslutning till denna.

Omgärdning

Den gamla kyrkogården omges av en putsad kyrkogårdsmur täckt av en svart skyddsplåt. Till följd av nivåskillnad övergår denna mur längs hela den östra muren och den östra halvan av norra muren till att bli en terrassmur av gråsten. Denna består av 0,4-1,0 m stor aningen tillputsad och inpassad gråsten. Höjden varierar till följd av den naturliga nivåskillnaden mellan 1 och 3 m.

Den gamla kyrkogården omgärdas också av en trädkrans av jämngamla (ca 100-120 år gamla) träd, huvudsakligen lind, kastanj och alm.

Den nya kyrkogården omgärdas i väster av terrassmuren till den gamla, i norr och söder av en ca 2 m hög bokhäck. I öster finns vassmark och vattenspegel.

Ingångar

Sammanlagt finns sju större och mindre ingångar till och mellan de gamla och nya kyrkogårdarna i Skedevi.



Huvudgrinden och huvudingången i kyrkan.

Huvudingången finns i väster. Här gör muren en bågformig insvängning och innerst i denna sitter en dubbelgrind i smidesjärn mellan enkla firsidiga stolpar av granit. Grinden har enkla spjälornament men kröns med ornament i rundlar. En grind med samma slags ornament finns också vid södra ingången till den gamla kyrkogården.

I norr finns tre olika ingångar. Direkt norr om gravkapellet finns en dubbelgrind i lättmetall som leder ut till det område där trädgårdsavfallet tas om hand. Mitt på norra muren finns en gjuten trappa i tolv trappstenar med ett enkelt räcke av rundjärn som bildar en övergång över muren. Slutligen finns på norra sidan av nya kyrkogården en enklare öppning i häcken som leder ut till den körväg som går parallellt med norra muren.

I söder finns en ingång som leder vidare till kyrkans sydportal via en allé. Dubbelgrinden är av smidesjärn och har samma ornament som huvudgrinden. Även grindstolparna i granit är likadana som vid huvudgrinden.

Vegetation

Karaktäristiskt för den äldre kyrkogården är trädkransen som helt består av jämgamla träd, huvudsakligen lind, alm och lönn. På västra sidan växer 8 lindar, i norr 7 lindar, och 3 almar, i öster finns 2 lindar, 2 almar, 3 lönnar och 2 kastanjer, i söder finns 6 lindar, 2 kastanjer och 1 lönn.

Kyrkogården saknar helt de annars så vanliga häcksystemen och består av öppna gräsmattor. Istället finns alléer på två ställen. En mellan kvarteren Blåklinten och Cyklamen, där den bildas av 3 lindar i vardera kvarteret. En allé av lönnar leder från södra ingången fram mot sydportalen. Denna är under förnygring. På västra sidan i kvarteret Eternellen finns idag 3 äldre och 1 ung nyplanterad lönn. På östra sidan i kvarteret Gullvivan finns 2 äldre och 3 nyplanterade lönnar.

På södra utkanten av kvarteren Flädern och Frängsätter växer 3 lindar. Likaledes finns 1 större alm i södra delen av kvarteret Krokusen. Inne i kvarteret Lupinen växer 1 klippt ask och 1 hög tuja. 2 höga tujor står också vid porten till gravkapellet i kvarteret Irisen.

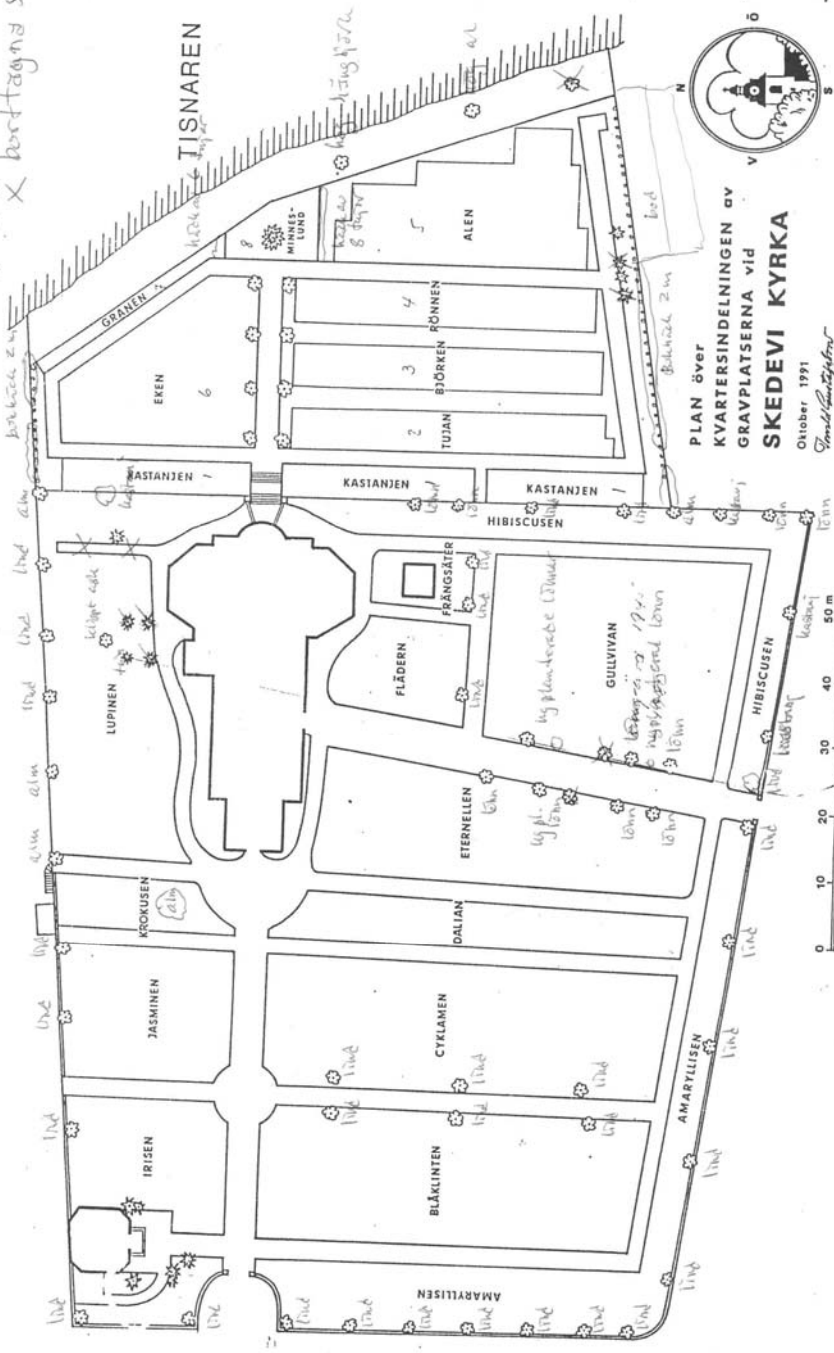
Också nya kyrkogården präglas helt av öppna gräsmattor. Den avgränsas i söder och norr av ca 2 m höga bokhäckar. Mot vattnet växer 1 hög hängbjörk och 1 hög al på gränsen mot vassmarken. Minneslunden avgränsas av i norr 6 och i söder 8 tätt stående ca 3 m höga tujor.

Skedevi kyrkogård

Vegetation

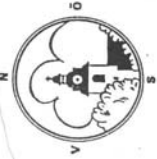
grusfält

X borttagna strukturer



PLAN ÖVER
KVARTERSINDELNINGEN OCH
GRAVPLATSERNA VID
SKEDEVI KYRKA

Oktober 1991
Sverre Lindqvist



Gångsystem

Samtliga gångar består av grus. Från de två ingångarna i väster och söder leder grusgångar fram till kyrkan som står på en öppen grusad plan. Grusgångarna delar sedan de enskilda kvarteren från varandra i fiskbensmönster. I söder finns en kringgående grusgång som lämnar kvarteren Amaryllisen och Hibiskusens utanför. En motsvarighet till denna saknas i norr. På nya kyrkogården delar grusgångarna kvarteren i fyra block. Kvarteren Kastanjen och Granen ligger längs med utkanten, Kvarteret Eken bildar ett eget block längst i norr medan de tre kvarteren Tujan, Björken och Rönnen ligger på motsvarande gräsmatta i söder. Ned mot sjön ligger minneslunden och kvarteret Alen för sig.

Gravvårdstyper

På kyrkogården finns ett nästan helt intakt norrkvarter (Lupinen) med ett mycket stort antal ålderdomliga och varierande gravvårdstyper, gjutjärnskors, stenramsgravar, bautastenar m m. Kyrkogården äger också ett stort antal bevarade 1800-talsvårdar. Dessa är huvudsakligen koncentrerade till kvarteret Lupinen men en gles spridning finns på större delen av kyrkogården.

Kvarteret Blåklinten innehåller en nästan helt intakt allmän linje från åren 1930-61. Denna föregicks av grannkvarteret Cyklamen där rester efter en allmän linje täckande åren 1908-31 finns.

På den övriga kyrkogården finns ett relativt stort antal grusgravar bevarade. Främst i kvarteren Lupinen och Eternellen, Dalian och Flädern.

I de norra kvarteren Irisen och Jasminen är gravvårdarna placerade i löpande tidsordning från 1940-talets slut och framåt.

Nya kyrkogården innehåller av naturliga skäl huvudsakligen låga breda moderna vårdar. Stora delar är ännu ej tagna i bruk.

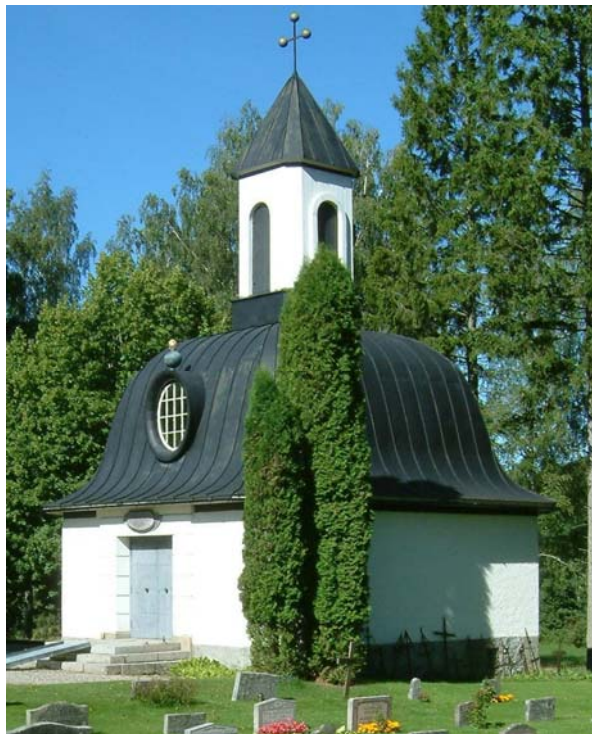
Minneslund

Minneslunden är anlagd i kanten av sjön på nya kyrkogården. I en rund central plantering står en hög tuja i mitten. Denna omges av en lägre idegran och i yttersta delen en ännu lägre tuja. Lunden begränsas i norr och söder av tätt stående figurklippta ca 2,5 m höga tujor.

Byggnader



Ovan Frängsätters begravningskor. Till höger det av Hjalmar Wicanders 1934 skänkta gravkapellet i kvarteret Irisen.



Två byggnader finns på kyrkogården. Det von Postska eller Frängsätters begravningskor vilket är vitkalkat med svart falsat plåttak och har svart port. Samt gravkapellet från 1934 är likaledes vitkalkat med svart falsat plåttak. Porten är av grön metall. Till kapellet hör en källare som idag brukas som garage.

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kyrkogården i Skedevi är en stor landskyrkogård. Flera äldre drag har bevarats på den gamla kyrkogården. Norr om kyrkan (Kv Lupinen) ligger ett intakt norrkvarter med högreståndsgravar från 1800- och tidigt 1900-tal. Här är också sockens store donator Hjalmar Wicander och flera medlemmar av hans familj begravda. Flera av dessa gravar har mycket högt kulturhistoriskt värde. För att dessa värden ska bestå bör de flesta av dessa vårdar bevaras på plats.

I söder och väster finns en ljust putsad kyrkogårdsmur som är mycket viktig för kyrkogårdens karaktär. Till omgärningen hör också en trädkrans vilken påminner om 1800-talets parkideal och är en viktig del av karaktären. Det inre av kyrkogården präglas av öppna gräsmattor utan häckar. Istället finns alléer av höga lövträd mellan några av kvarteren vilket ger kyrkogården en tydlig parkkaraktär.

Kyrkogården rymmer också mer spritt i de olika kvarteren flera äldre kalkstensvårdar från 1800-talet vilka alla har mycket högt kulturhistoriskt värde.

Inom kyrkogården finns två byggnader. Det von Postska gravkoret och gravkapellet. Båda är vitkalkade byggnader med svart falsat plåttak och är av stort kulturhistoriskt värde.

Kvarteret Blåklinten rymmer en så när som på några försvunna träkors intakt allmän linje som upptar åren 1930 – 1961. Kvarteret Cyklamen intill rymmer rester efter en äldre allmän linje (1908 – 1930). Här är dock majoriteten av gravvårdarna ersatta. Det är synnerligen ovanligt att en så intakt allmän linje bevarats i länet varför denna bör anses ha mycket högt kulturhistoriskt värde.

Intill gravkapellet står 13 handtillverkade gravkors av järn (Hävlakorsen), de flesta från mitten av 1800-talet. Ett par är dock äldre. De kan kopplas till smedfamiljer från Hävla hammarsmedja och Hävla bruk och äger som samling mycket högt kulturhistoriskt värde.

BESKRIVNING AV ENSKILDA KVARTER

Gamla kyrkogården

Kvarter A - Amaryllisen

Kvarteret omfattar gravplats nr Amaryllisen 1-137 och utgör den södra och västra utkanten av gamla kyrkogården mellan huvudingången i väster och ingången i söder samt mellan kyrkmuren och den kringgående grusgången.



Kvarteret Amaryllisen, västra delen (till vänster) och södra delen (till höger). Längst fram i bild, på den södra delen, står den något utanför gravraderna placerade vården från 1870, vilken är ca 50 år äldre än den näst äldsta vården i kvarteret.

Allmän karaktär

Kvarteret präglas av sitt läge intill muren.

Omgärdning

Kyrkogårdsmuren i väster och söder. Kringgående grusgång i norr och öster.

Ingångar

Huvudgrinden i väster och ingången i söder ligger i anslutning till kvarteret.

Vegetation

Hela trädkransen i väster och halva i söder ligger inom kvarteret.

Gångsystem

Kringgående grusgången bildar gräns i norr och öster.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna är daterade mellan 1878 och 1970. Vårdar från 1920- och 1930-tal dominerar. En av gravarna är försedd med ett relativt nytt smideskors. Sju stenramsgravar finns bevarade men kvarteret är inget utpräglad köpegravskvarter som läget annars skulle kunna antyda. Bland yrkestitlarna förekommer förutom titlar från jordbruket som hemmansägare och nämndemän en smältsmed, en telefonist och en skogvaktare.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enskilda vårdar av högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Kvarteret är en del av den totala mycket kulturhistoriskt värdefulla miljön.

Kvarter B-Blåklinten



*Kvarteret
Blåklinten från
NÖ.*

Kvarteret omfattar gravplatserna Blåklinten 1-374 och består av en öppen i N-S riktning placerad gräsmatta med tätt placerade små gravvårdar.

Kvarteret är beläget på den västligaste delen av den södra kyrkogårdshalvan.

Allmän karaktär

Kvarteret ligger på en smal öppen gräsmatta och präglas starkt av de tätt stående små gravvårdarna, som ger en tydlig bild av det gamla sättet att begrava på allmän linje.

Omgärdning

Grusgångar på alla sidor.

Ingångar

-

Vegetation

I öster står 3 lindar som bildar en allé tillsammans med lika många träd i kvarteret Cyklamen.

Gångsystem

Den stora grusgången runt hela kyrkogården begränsar kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdar är daterade mellan 1930-1978.

Kvarteret rymmer en nästan helt bevarad allmän linje från åren 1930 – 1961. Sammanlagt finns 10 bevarade gravrader innehållande 130 bevarade linjevårdar. Ett foto från 1964 (Arne Gustavsson för kyrkobeskrivningen, original i länsmusets arkiv) visar att en del av vad som idag är tomrum då var fyllt av ett flertal vita träkors.

I västra utkanten finns en rad med låga breda gravvårdar typiska för tiden mellan 1960 och 1970.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Mycket välbevarat linjegravskvarter. Kvarteret utgör en viktig del av kyrkogårdens kulturhistoriska värde då det bildar kontrast till de stora köpegravarna i framförallt kvarteren Lupinen, Eternellen och Dalian.

Kvarter C - Cyklamen



Kvarteret Cyklamen från SV

Kvarteret omfattar gravplats nr Cyklamen 1-262 och ligger på en öppen gräsmatta innanför kvarteret Blåklinten på kyrkogårdens SV del.

Kvarteret har en smal N-S utsträckning på samma sätt som kvarteret Blåklinten.

Allmän karaktär

Kvarteret ligger på en öppen gräsmatta i svag sluttning upp mot kyrkan.

Omgårdning

Grusgångar på alla sidor.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta. Längst i väster finns 3 lindar som bildar en allé med korresponderande träd i Kvarteret Blåklinten.

Gångsystem

Grusgångar runt kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna är daterade mellan 1908-1983.

Kvarteret var tidigare ett utpräglat linjekvarter. Idag är smärre delar av detta kvar. På fem gravrader finns 26 linjevårdar från åren 1908-1930 bevarade. Gravplatserna har gjorts större och gravvårdarna har efter hand ersatts med vårdar tidsypiska för 1960 och 1970-tal. 2 enkla träkors finns också bevarade.

Bland titlarna finns 3 hustrur, en sågverksägare, en korpral och en trädgårdsmästare.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

De rester som finns av en äldre allmän linje har högt kulturhistoriskt värde. I övrigt ligger värdena i att kvarteret utgör en del av helheten.

Kvarter D – Dalian



Kv Dalian från SV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Dalian 1-85 och är placerat på en smal öppen gräsmatta SV om kyrkan.

Kvarteret är mycket smalt och utsträckt i N-S riktning. Det består endast av två gravrader.

Allmän karaktär

Kvarteret är ett gammalt köpegravskvarter som bevarat sin karaktär genom de relativt många höga bautastenar och stenramsgravar som finns kvar. Kvarteret är mycket smalt (endast två gravrader) och utbrett i N-S riktning.

Omgårdning

Enbart grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta

Gångsystem

Grusgångar på alla sidor.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna dateras mellan åren 1900-2000.

Kvarteret är ett gammalt köpegravskvarter. Gravvårdar från de tidigaste årtiondena på 1900-talet dominerar totalt. Bland de bevarade vårdarna finns sju stenramsgravar och ett tiotal bautastenar, inga av dessa dock extremt hög.

Bland de titlar som förekommer dominerar hemmansägare/lantbrukare (6), medan folkskollärare förekommer 4 gånger. Övriga titlar är grenadjären och nämndemannen,

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret innehåller ett flertal vårdar med stort kulturhistoriskt intresse. Flera av dem är typiska exponenter för det begynnande 1900-talets begravningskick. Kvarteret utgör en viktig del av helheten.

Kvarter E – Eternellen



Kv Eternellen från SV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Eternellen 1-112 och är placerat på en smal trapesoid öppen gräsmatta S om kyrkan och väster om grusgången mellan sydportalen och södra ingången.

Kvarteret är smalt och utsträckt i N-S riktning.

Allmän karaktär

Kvarteret är ett gammalt köpegravskvarter som bevarat sin karaktär genom de relativt många höga bautastenar och stenramsgravar som finns kvar. Kvarteret är smalt och utbrett i N-S riktning. Det är bredare i norr än i söder vilket ger en svagt trapetsoid form som medger tre gravrader i norr men bara två i söder.

Karaktär av öppen gräsmatta och allé i öster.

Omgårdning

Enbart grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta. I öster växer 3 äldre lönnar och 2 nyplanterade lönnar i den under förnygring vardande allén in till sydportalen.

Gångsystem

Grusgångar på alla sidor.

Gravvårdstyper

Gravvårdar från tidigt 1800-tal fram till 2005 (under inventeringen pågående begravning).

Kvarteret är ett gammalt köpegravskvarter. Inom kvarteret finns sju 1800-talsvårdar bevarade, varav ett par mycket tidiga. Äldst är sannolikt en skadad kalkstensvård i form av ett relikskrin som står på plats 1, närmast kyrkan. Denna är tyvärr oläslig och saknas i gravregistren. Gravvårdar från de tidigaste årtiondena på 1900-talet dominerar annars totalt med flera höga svarta bautastenar. Bland de bevarade vårdarna finns också 10 stenramsgravar, varav de flesta är grusade, 2 grusgravar innanför berberishäck och ett träkors.



Kvarterets sannolikt äldsta gravvård

De titlar som förekommer är blandade. Dit hör 6 hemmansägare, 1 godsägare, 2 byggmästare, 1 sågverksägare, 1 handlande och 1 köpman samt 1 grenadjär/entreprenör.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret bildar en viktig del av de gamla köpegravsområdet söder om kyrkan. Det innehåller ett flertal vårdar av högt kulturhistoriskt intresse. De äldsta från tidigt 1800-tal. Kvarteret utgör en viktigt del av miljön söder om kyrkan.

Kvarter F – Flädern



Kv Flädern från SV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Flädern 1-46 och är placerat på en liten fyrsidig öppen gräsmatta SÖ om kyrkan.

Kvarteret är litet och består av fyra korta gravrader.

Allmän karaktär

Litet fyrsidigt kvarter på en öppen gräsmatta direkt söder om kyrkan. Kvarteret består nästan uteslutande av grusgravar och bautastenar från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal.

Omgärdning

Enbart grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta. Längst i söder finns en lind.

Gångsystem

Grusgångar på alla sidor.

Gravårdstyper

Gravvårdar är daterade mellan 1874-2005 (vänd äldre gravsten).

Kvarteret är ett gammalt köpegravskvarter. Tre gravvårdar från 1800-tal har bevarats, den äldsta över en torpare från 1874. Gravvårdar från de tidigaste årtiondena på 1900-talet dominerar totalt. Bland de bevarade vårdarna finns 10 stenramsgravar med grus och flera höga smala vårdar från tidigt 1900-tal.

Bland de titlar som förekommer finns 3 hemmansägare/lantbrukare, 3 kyrkvårdar och 1 nämndeman bland de lantliga titlarna. Dessa kompletteras av 1 tandläkare och 1 kassör.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Helt intakt kvarter från 1900-talets början med äldre inslag. Ett flertal kulturhistoriskt intressanta gravvårdar finns inom kvarteret som också är en viktig del av den allmänna miljön.

Kvarter F2 – Frängsätter



Kv Frängsätter från V.

Kvarteret omfattar gravplatserna Frängsätter 1-11 och är formerat runt det von Postska gravkapellet på en liten rektangulär gräsyta direkt söder om kyrkan.

Kvarteret domineras helt av gravkapellet och består förutom detta endast av 2 gravplatser norr och 9 platser söder om detsamma.

Allmän karaktär

Kvarteret är undantaget för familjen von Post och boende på Frängsätters herrgård. Det präglas helt av gravkapellet samt av ett par större gravvårdar i dess anslutning. Framst bautastenen över kaptanen Fredrik von Post, ägare till Rejmyre glasbruk, död 1880.

Omgärdning

Enbart grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta. I söder växer två lindar.

Gångsystem

Grusgångar på alla sidor.

Gravvårdstyper

Gravvårdar från 1855-1941.

Gravkoret är vitkalkat med svart tjärad port och svart falsat plåttak. 10 gravvårdar från 1855 -1941 är resta över släktingar och boende på Frängsätter. Typerna varierar starkt. 1 grav har stenram och grus med smidesjärnstaket, 1 är en bautasten, ytterligare 1 består av ett smideskors. Ett par kalkstensvårdar finns också.

Byggnader

Gravkoret.

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har en lite sluten karaktär och domineras helt av gravkapellet som också är karaktärskapande för hela denna del av kyrkogården. Runt detta flera ålderdomliga och kulturhistoriskt intressanta gravvårdar. Kvarteret utgör en viktig del av den allmänna miljön på kyrkogården.

Kvarter G – Gullivivan



Kv Gullivivan från norr.

Kvarteret omfattar gravplatserna Gullivivan 1-272 och är placerat på en närmast firsidig öppen gräsmatta SV om kyrkan.

Kvarteret består av raka rader gravar utan rygghäckar.

Intill vattenposten med den gröna hinken står en av de två äldre gravvårdarna vilka befinner sig utanför gravradssystemet..

Allmän karaktär

Närmast firsidigt kvarter på en öppen gräsmatta söder om kyrkan och Kv Frängsätter och Flädern.

Omgärdning

Enbart grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Öppen gräsmatta.

Gångsystem

Grusgångar på alla sidor.

Gravårdstyper

Gravvårdar från 1854-1998. Två äldre gravvårdar av kalksten finns kvar och står utanför de egentliga gravraderna. De är båda från mitten av 1800-talet. Ytterligare två äldre vårdar (1896 respektive 1906) står inom gravraderna, ett vitt träkors och en av svart granit. I övrigt är alla gravvårdar låga och breda från 1950-1990-tal.

Relativt få titlar förekommer. Här finns 3 hemmansägare/lantbrukare och 2 nämndemän utgör de lantliga titlarna. Kyrkans och skolans värld representeras av 1 småskollärare och en organist med den ålderdomliga stavningen orgelnist. Dessa kompletteras av 1 mjölnare, 1 skogvaktare och 1 målarmästare.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Öppet kvarter med enstaka gravvårdar av kulturhistoriskt intresse. Del av den totala miljön.

Kvarter H – Hibiscusen



Kv Hibiscusen från SV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Hibiscusen 1-65 och utgörs av gravarna mellan den yttre grusgången och kyrkogårdsmuren på den södra och östra halvan av kyrkogården.

Särskilt längst i NÖ står ett stort antal äldre gravvårdar.

Allmän karaktär

Kvarteret präglas av utsikten mot sjön och trädkransen. Även vårdarna i söder är vända så att man ser sjön bakom dem. Många äldre och påkostade vårdar finns.

Omgårdning

Mur, trädkrans och grusgångar.

Ingångar

Den södra grinden ansluter till kvarteret i sydväst.

Vegetation

Trädkransen i öster och söder.

Gångsystem

Grusgångar norr och väster om kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdar är daterade från 1847-2000.

Kvarteret är ett utpräglat gammalt köpegravskvarter. 6 gravvårdar från 1800-tal har bevarats, den äldsta över en kyrkoherde och rest 1847. Särskilt den östra gravraden med utsikten mot sjön innehåller en varierad och ålderdomlig uppsättning gravvårdar.

Inom kvarteret finns 7 stenram/grusgravar, 1 designat träkors och 1 designat järnkors.

Bland de begravda finns 5 präster¹ samt en vardera med titeln kammarrättsassessor, kantor/skollärare samt smidesmästare.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har ett stort antal äldre vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa vårdar ligger med utsikt över sjön och präglar även resten av kyrkogården. Mycket högt värde i miljön.

¹ J P Wåhlin död 1865 var prost och kyrkoherde i grannförsamlingen Vingåker men valde enligt berättelsen att begravas i Skedevi med hänvisning till att hans församlingsbor inte skulle trampa på honom.

Kvarter I – Irisen



Kv Hibiscusen från SÖ.

Kvarteret omfattar gravplatserna Irisen 1-54 och utgör kyrkogårdens nordvästra hörn. I nordvästra delen av kvarteret står det gravkapell som skänktes av konsult Hjalmar Wicander på 1930-talet.

Mot dess östra vägg står flera gravkors av järn, ursprungligen resta över bruksfolk från Hävla i mitten av 1800-talet.

Allmän karaktär

Öppen gräsmatta sydöst om gravkapellet. Huvudsakligen helt moderna vårdar.

Omgärdning

Mur, trädkrans och grusgångar.

Ingångar

Den norra grinden ansluter nordöst om kvarteret och den västra huvudingången sydväst om detsamma.

Vegetation

Trädkransen i väster och öster. Framför gravkapellet står ett par höga smala tujor.

Gångsystem

Grusgångar norr och väster om kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdar från 1947-2001. Begravningarna har skett i tidsordning från 1947-1970. De yngre dateringarna kommer från anhöriga. Samtliga vårdar är breda och låga med undantag för nr 12 som är ett träkors. Titlar saknas helt, med ett undantag, en hemmansägare.

Byggnader

Det Wicanderska gravkapellet.

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har få enskilda gravvårdar med kulturhistoriskt intresse. Intressant är dock att det tydligt går att avläsa att begravningarna gjorts i tidsordning. Av synnerligen högt kulturhistoriskt värde är de mot kapellets östra vägg uppställda äldre järnkorsen, vilka sannolikt tillverkats lokalt på Hävla bruk. Mycket högt värde har också gravkapellet från 1930-talet. Kvarteret är också en del av den allmänna miljön på kyrkogården.

Kvarter J – Jasminen



Kv Jasminen från SV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Jasminen 1-106 och ligger nordväst om kyrkan mellan kvarteren Irisen och Krokusen.

Allmän karaktär

Kvarteret består av en öppen gräsmatta med raka nordsydliga gravrader utan mellanliggande häckar.

Omgärdning

Mur, trädkrans och grusgångar.

Ingångar

Kvarteret ansluter till norra grinden i nordväst.

Vegetation

Trädkransen i norr.

Gångsystem

Grusgångar väster, öster och söder om kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdar är daterade mellan 1914-1996.

På platserna 1-106 står gravvårdarna arrangerade i tidsordning från 1971-1980. De yngre datumen kommer alla från anhöriga. Samtliga är låga och breda. Titlar saknas utom i ett undantagsfall, en lantbrukare.

7 äldre vårdar från tiden 1914-1921 står kvar inom kvarteret. Dessa står också i tidsordning. 3 av dem med titlar; kusken, hustrun och smeden. Smeden Oskar Lindqvist, död 1915, kom från Hävla bruk.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har ett relativt litet antal vårdar av kulturhistoriskt intresse. Även här har begravningarna skett i tidsordning, även om ett mindre antal äldre vårdar bevarats, också dessa i tidsordning. Kvarteret utgör också en del av helheten.

Kvarter K-Krokusen



Kv Krokusen från NV.

Kvarteret omfattar gravplatserna Krokusen 1-20 och utgörs av en smal gräsmatta mellan kvarteren Jasminen och Lupinen. Endast fem av platserna är i upptagna, alla i kvarterets södra utkant.

Allmän karaktär

Liten smal gräsmatta med endast ett fåtal gravvårdar.

Omgärdning

Mur, trädkrans och grusgångar.

Ingångar

Mellan kvarteren Krokusen och Lupinen löper en trappa över muren.

Vegetation

Trädkransen i norr. I södra delen växer 1 hög alm.

Gångsystem

Grusgångar norr och väster om kvarteret.

Gravårdstyper

Endast 5 gravvårdar finns. Ingen av dem av särskild kulturhistoriskt intresse. De tillhör 1950- och 1960-tal.

Byggnader

Utanför muren finns ett förråd av cement byggt mot muren.

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret saknar gravvårdar av kulturhistoriskt intresse. Det utgör en del av den allmänna miljön.

Kvarter L-Lupinen



Kvarteret Lupinen

Överst östra delen, sedd från sydväst, nedanför västra delen sedd från väster.

Kvarteret omfattar platserna Lupinen 1-152 och är det enda kvarter som är beläget norr om kyrkan.



Allmän karaktär

Kvarteret är ett utpräglat gammalt norrkvarter där socknens högre stånd för att bryta den gamla skamstämpeln som norrkvarteren tidigare haft, ofta gick före och lät sig begravas i. Här finns gravvårdar som sannolikt är från den allra första tiden, slutet av 1700-talet och början av 1800-talet.

Kvarteret präglas av ett stort antal äldre och mer påkostade vårdar samt ett stort antal grusgravar.

Läget norr om kyrkan, mellan denna och den höga trädkransen, gör att huvuddelen av kvarteret ligger mörkt och oftast i skugga. I den östligaste delen har kvarteret dock en magnifik utsikt över Tisnaren.

Omgårdning

Mur, trädkrans och grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Trädkransen i öster och norr. Ett par höga smala tujor och en klippt ask står mitt i kvarteret.

Gångsystem

Grusgångar söder och väster om kvarteret.

Gravvårdstyper

Gravvårdar från 1799 och fram till 2000. Äldst är Kyrkoherden Nils Engströms där datumet idag är mycket svårsläst, det framgår dock ur andra källor att prostens avled 1799 och hans maka 1809. Kvarteret innehåller inte mindre än 15 vårdar från 1800-talet.

Variationen i gravvårdstyper är stor. 10 gravar med stenram och grus och 2 gravar med grus och häck finns. 2 gravar är försedda med järnkedjor. 1 av stenramsgravarna har infällda ryska ikoner i järn. 1 gravvård består av en hög smal gjutjärnsamfora. 1 äldre högt gjutjärnskors och 1 konstfärdigt smitt Vingåkerskors finns också.

I kvarteret ligger flera gamla kyrkoherdar, högre militärer och adelsmän, viktiga donatorsfamiljer samt brukspatroner och högre tjänstemän. Kyrkoherdar förekommer 3 gånger, till kyrkans folk kan också 2 kyrkvårdar räknas. Av högre militära titlar förekommer 1 överste² och 1 major. 1 grav har titeln bruksinspektor (på Hävla bruk). Av högre tjänstemän förekommer vardera av titlarna hovrättslagman, civilingenjör, professor och kamrer vardera 1 gång. Från skolans värld kommer 1 lektor och 1 skollärare. Lantbruket representeras av 8 hemmansägare/lantbrukare och 1 nämndeman. Övriga titlar innefattar en glasritare (fr Rejmyre), en skogvaktare, en byggmästare, 2 hustrur och 1 mademoiselle.

Inom kvarteret vilar också flera medlemmar av familjen Wicander. Av dessa kan kyrkans och församlingens stora donator Hjalmar Wicander (begravd i grav Lupinen 83) särskilt nämnas. Hans fars ryska hustru Vera vilar i samma grav som sin mor Anna Nikolajova Novak i en grav försedd med infällda ryska ikoner.

² Översten Ernst Ericsson var nära vän med Hjalmar Wicander och en viktig samarbetspartner med denne när det gällde förnyelsen av kyrkan och kyrkogården i Skedevi.



Kyrkoherde Nils Engströms gravvård från 1799 är den äldsta på plats stående på Skedevi kyrkogård. Vården skyddas av ett tak av kopparplåt, men har vittringsskador och är svårläst. Också sonen Sven var kyrkoherde i socknen och har förärats en stor minnestavla inne i kyrkan.



Överst Hjalmar Wicanders sarkofag.



Nedan detalj med infällda metallikoner i stenramen till Anna Nikolajevna Novaks och Vera Wicanders grav.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har ett stort antal äldre vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde. Flera av dessa utgör vårdar över i socknen betydelsefulla personer. En del av dem ligger med utsikt över sjön och präglar även resten av kyrkogården.

Kvarteret speglar också anläggandet av nordkvarter för socknens högre stånd under 1800-talet. Mycket högt värde i miljön som sådan.

Nya kyrkogården

Kvarteren Kastanjen, Tujan, Björken, Rönnen, Pilen, Alen, Eken och Granen.



Den nya kyrkogården

Överst den södra delen och kvarteret Tujan överst. Övriga kvarter saknar i stort sett ännu gravvårdar.

Nedan den norra delen och kvarteret Eken.

Den nya kyrkogården är belägen mellan Tisnaren och den gamla kyrkogården och omfattar ett stort antal kvarter. Av dessa är dock bara Kvarteret Kastanjen (längs med den gamla kyrkogårdens östmur), en mindre del av kvarteret Eken, kvarteret Tujan belagda med gravvårdar. Två gravvårdar står också i kvarteret Björken.



Kyrkogårdsdelen består av tre större öppna gräsmattor delade av grusgångar.

Allmän karaktär

Öppen gräsmatta mycket vackert belägen i svag sluttning ned mot sjön. Gles beläggning med moderna gravvårdar.

Omgärdning

I norr och söder avgränsas kyrkogårdsdelen av en ca 2 m hög bokhäck. Denna ersätts längst i sydöst av en rödmyllad sjöbod/uthus. I väster finns kyrkogårdsmuren till gamla kyrkogården och i öster vassmark fram till Tisnaren.



Trappan mellan nya och gamla kyrkogården.

Ingångar

I nordväst och sydväst finns enklare öppningar i häcken. Mot kyrkans kor löper en trappa, påminnande om ett säteris trappa ut mot sjön. Trappan är även den en donation från Hjalmar Wicander.

Vegetation

Förutom häckarna i omgärdningen finns två kortare tujahäckar som avgränsar minneslunden i norr och söder. Ut mot sjön finns ett naturligt vassbälte och innanför detta växer en högre hängbjörk och en al.

Gångsystem

En grusgång leder från ingången i norr till ingången i söder. Från trappan leder en bredare gång fram till minneslunden. Därutöver löper en smalare gång utmed nordsidan på kvarteret Eken fram mellan kvarteren Rönnen och Alen där den går ihop med den gång som löper längs södra utkanten av kyrkogårdsdelen.

Gravvårdstyper

Gravvårdar från 1945-2005.

Kyrkogårdsdelen rymmer av naturliga skäl endast modernare vårdar. En vård består av ett vitt träkors och en är en sarkofag. En gravvård består av en grindstolpe med inhugget adelsvapen, tagen från hemorten.

Åtta vårdar är försedda med titel. Av dessa dominerar läkare med tre stycken (doktorn, provincialläkaren i Rejmyra och tandläkaren). Övriga är kontraktsprosten, kantorn, advokaten och hemmansägaren (2 ggr).

Byggnader

-

Övrigt

Minneslund i sjökanten.

Kulturhistorisk bedömning

Modern miljö som ännu endast innehåller ett fåtal vårdar av kulturhistoriskt intresse. Anslående miljö ned mot stranden.

Källor och litteratur:

- Broocman C F. Beskrifning öfver the i Östergötland..... . 1760.
Faksimilutgåva 1993.
- Eriksson Ernst. Ur Skedevi kyrkohävd. Uppsala 1928.
- Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.
- Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.
- Kyrkoberskrivning för Skedevi kyrka av Åke Nisbeth. Utgiven av Linköpings stiftsråds Kyrkoberskrivningsnämnd. 2003.
- Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.
- Ridderstad A. Östergötlands beskrivning. Andra delen. Stockholm 1918.
- Tagesson Göran. Rapport Skedevi kyrka, Skedevi socken, Finspångs kommun, Östergötland. Arkeologisk undersökning Augusti-oktober 1993. Dnr 403/93
- Tagesson Göran. En stock och en stenrad-Skedevi gamla kyrka är funnen! Ur Kyrkoarkeologi i Östergötland 1986-1996. Red Olle Hörfors 1996.
- Tham W. Beskrifning öfver Linköpings län. Förra delen Stockholm 1854. Andra delen Stockholm 1855.
- Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.
- Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.
- Widegren PD. Försök till en ny beskrivning över Östergötland. Första bandet 1817. Andra bandet 1828. Faksimilutgåva 1993.
- Östergötlands läns museums topografiska arkiv.

Muntliga uppgifter/uppgifter ur gravboken: Kyrkvaktmästare Suzanne Duraffourd.

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR AV KULTURHISTORISKT INTRESSE

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, en familj, stilhistoria och begravningstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som av olika anledningar bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 ska föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande så som material, konstnärligt utförande eller till en person med person- eller lokalhistoriskt intresse. I inventeringen ingår i de flesta fall enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det trävårdar, smidda järnkors eller gravvårdar i kalksten från 1600-talet som är inställda i kyrkan, gravkapellet eller klockstapeln. Dessa har naturligtvis oftast ett mycket stort kulturhistoriskt värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. Att gravnumren ofta börjar med "0" beror på att datorn ska kunna sortera materialet i rätt ordning. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen "onumr. S om 042". Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer: "ÖLM 1, ÖLM 2 o s v".

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen "granit" används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

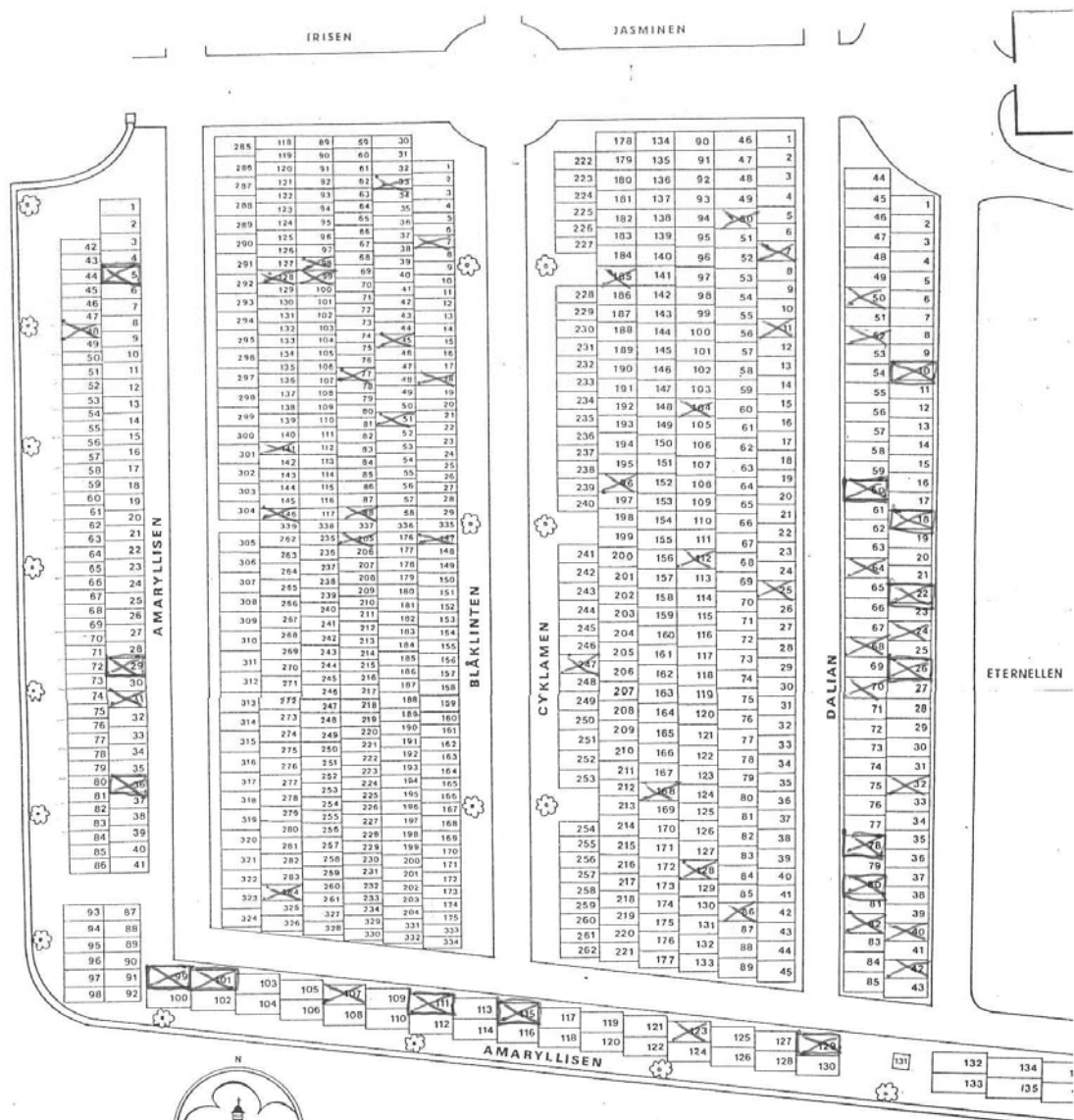
Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, håll, sköld, ålderdomlig sten m m.

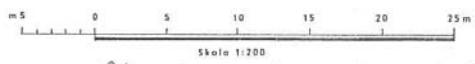
Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalhistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.



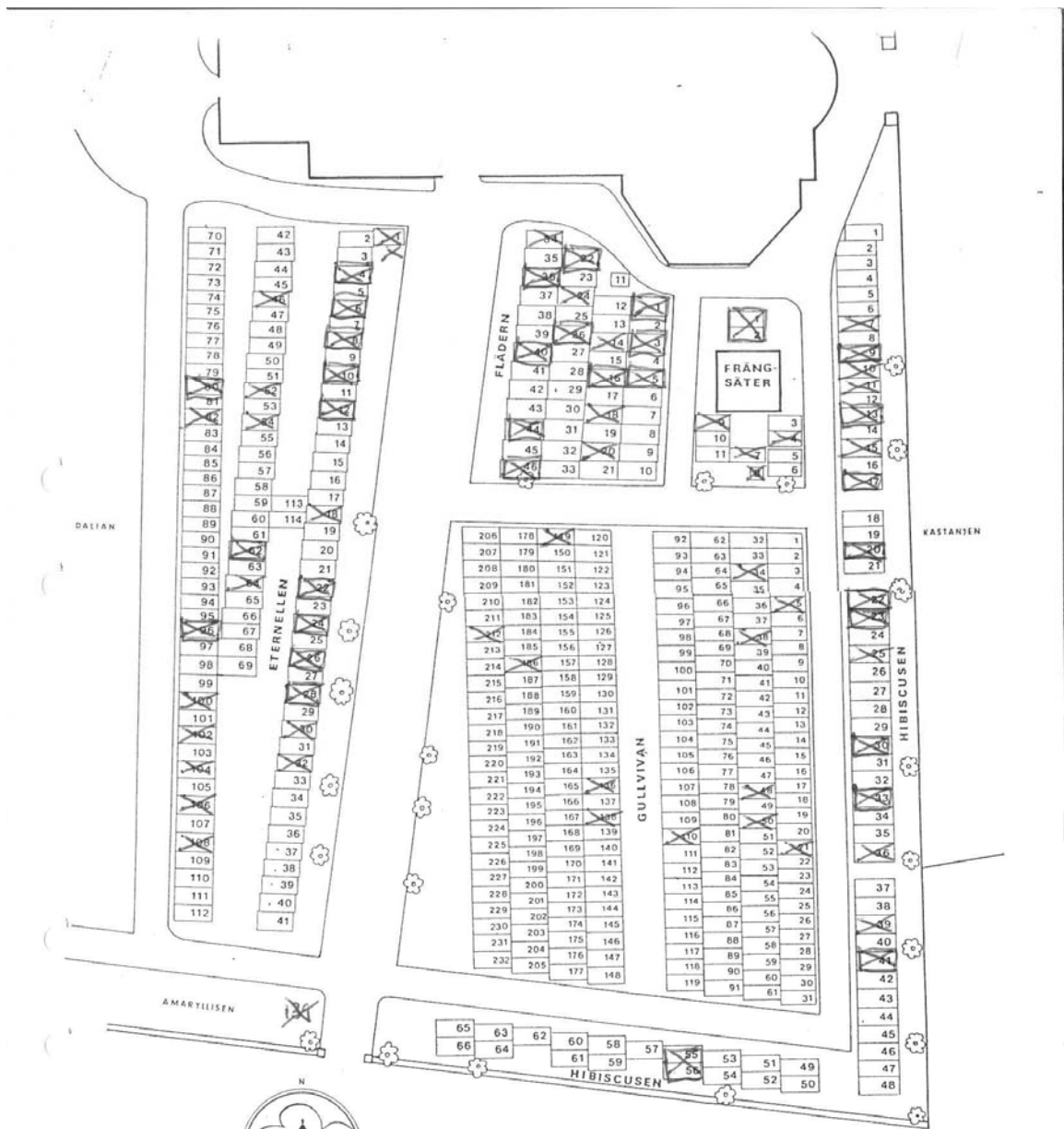
GRAVPLATSKARTA
omfattande kvarteren
AMARYLLISEN BLÄKLINTEN CYKLAMEN och DALIAN vid
SKEDEVI KYRKA

Upprättad med ledning av äldre kartmaterial som
reviderats och kompletterats i feb 1992 av
Torvald Gustafsson
Torvald Gustafsson



Skedevi kyrkogård
Exempel på gravvårdar av kulturhistoriskt intresse
kv Bläklinten, Amaryllisen, Cyklamen och Dalian

X exempel
□ grav med stenram



GRAVPLATSKARTA

omfattande kvarteren ETERNELLEN FLÄDERN
FRÄNGSÄTER GULLIVIVAN och HIBISCUSEN vid

SKEDEVI KYRKA

Upprättad med ledning av äldre kartmaterial som
reviderats och kompletterats i feb 1992 av

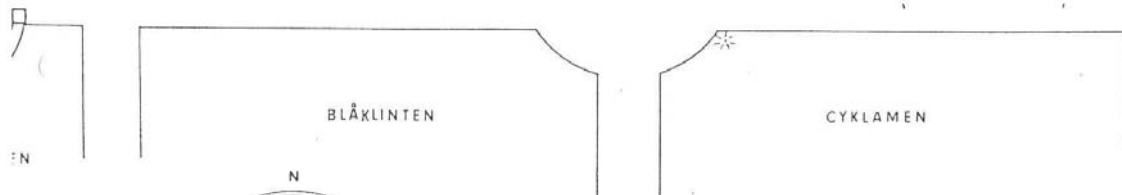
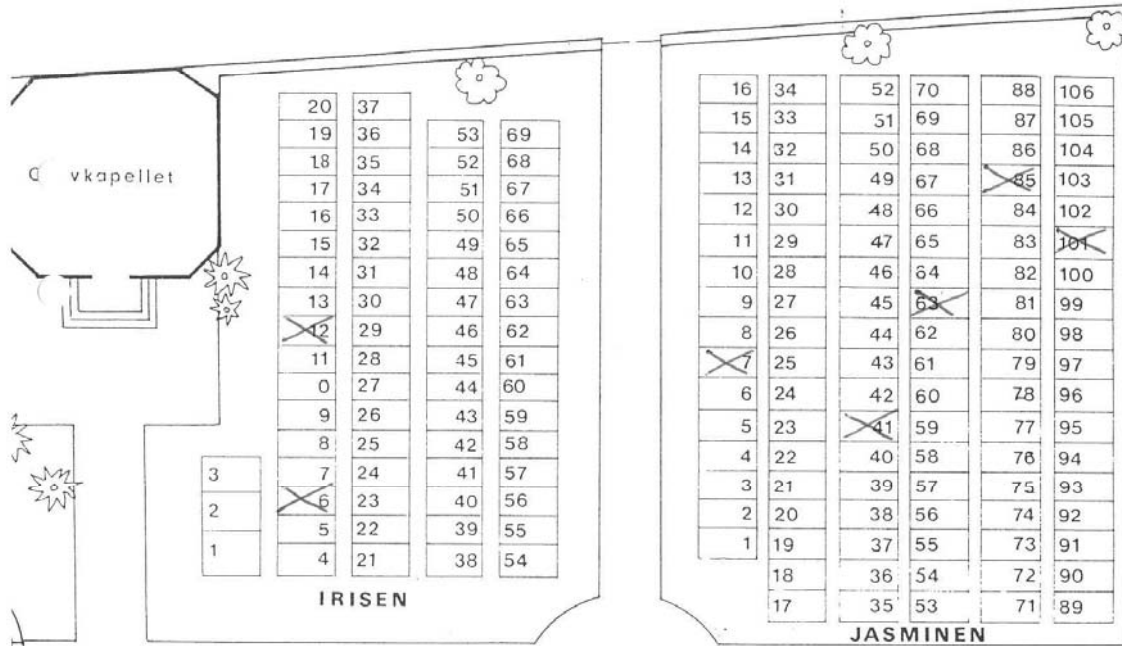
Tomte Skottfält

Skedevi kyrkogård
 Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse
 kv Eternellen, Flädern, Frängsätter, Gullivivan, Hibiscusen
 X exempel
 □ grav med stenram

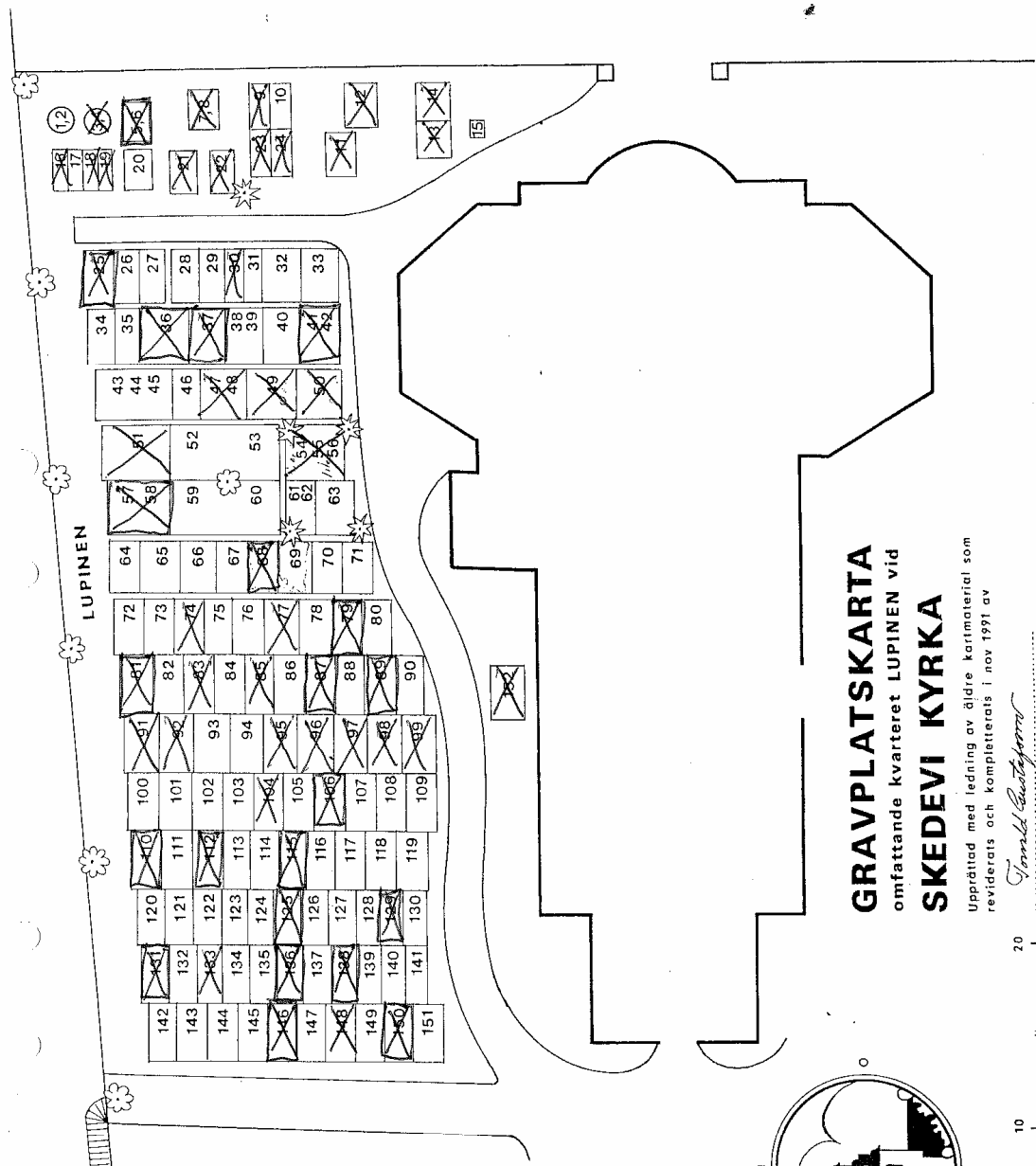
Skedevi kyrkogård
 Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse
 kv Irisen och Jasminen

X exempel

□ grav med stenräm



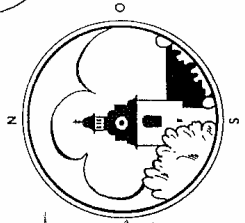
GRAVPLATSKAR
 omfattande kvarteren
 IRISEN JASMINEN och KROK



GRAVPLATSKARTA
omfattande kvarteret LUPINEN vid
SKEDEVI KYRKA

Upprättad med ledning av äldre kartmaterial som
reviderats och kompletterats i nov 1991 av

Yvonne Skerfvinger



Skedevi kyrko gård
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt
intresse
kv Lupinen
X exempel
□ grav med stenram

GRAVPLATSKARTA

omfattande kvarteren

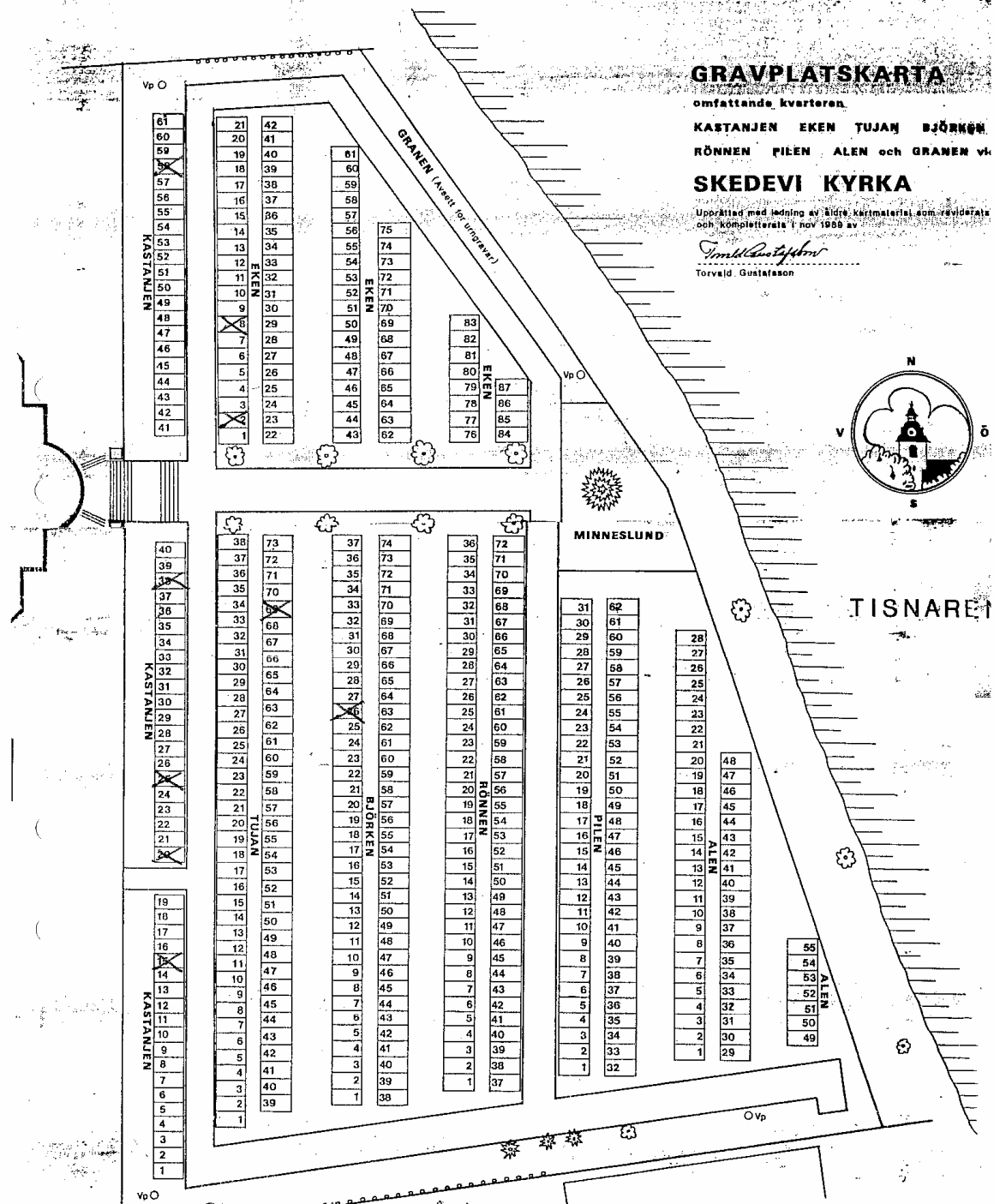
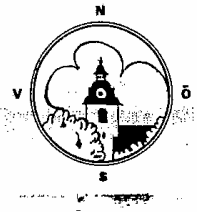
KASTANJEN EKEN TUJAN BJÖRKEN

RÖNNEN FILEN ALEN och GRANEN v.

SKEDEVI KYRKA

Upprättad med ledning av äldre kartmaterial som reviderats och kompletterats i nov 1988 av

Torvald Gustafsson
Torvald Gustafsson



Skedevi kyrkogård
 Exempel på gravvårdar med kulturhistorisk intresse
 Nya kyrkogården
 x exempel